

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 13.6.2014 г.
COM(2014) 354 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Развитие на ситуацията на пазара на мляко и млечни продукти и действие на разпоредбите на „Пакета за млякото“

{SWD(2014) 187 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Развитие на ситуацията на пазара на мляко и млечни продукти и действие на разпоредбите на „Пакета за млякото“

1. ОБХВАТ

В член 225, буква б) от Регламент (ЕС) № 1308/2013¹ е предвидено, че в срок до 30 юни 2014 г. Комисията представя доклад на Европейския парламент и на Съвета относно развитието на пазарната ситуация в сектора на млякото и млечните продукти, и по-специално относно действието на членове 148—151, член 152, параграф 3 и член 157, параграф 3 от този регламент, като в доклада се оценяват по-специално последиците за млекопроизводителите и производството на мляко в регионите в неблагоприятно положение във връзка с общата цел за запазване на производството в тези региони и се отразяват потенциалните стимули за насърчаване на земеделските стопани да сключват споразумения за съвместно производство, като евентуално се добавят и подходящи предложения.

На конференция под надслов „Секторът на млякото и млечните продукти в ЕС: перспективите за развитие след 2015 г.“, проведена в Брюксел на 24 септември 2013 г., бяха разгледани новите предизвикателства пред сектора на млякото и млечните продукти и беше обсъдено дали е необходимо и възможно да бъдат приети нови инструменти с оглед на премахването на квотната система през 2015 г. Обсъжданията на резултатите от конференцията в институциите на ЕС продължават. Настоящият доклад внася допълнителни елементи към дискусиата и Комисията желае да продължи дебата с Парламента, държавите членки и заинтересованите страни относно това как най-добре да се управляват пазарите след отмяната на квотите, с оглед да бъдат формулирани допълнителни предложения, ако е необходимо.

2. РАЗВИТИЕ НА СИТУАЦИЯТА НА ПАЗАРА НА МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ

Понастоящем² ситуацията на пазара на мляко в ЕС е твърде благоприятна. Средната цена на млякото в ЕС през януари 2014 г. беше 40,03 евроцента за килограм, което е със 17 % повече в сравнение с януари 2013 г. и е най-високата регистрирана средна цена на млякото за месец януари (статистически данни се събират от 1977 г.). Тази възходяща тенденция се наблюдава и по отношение на цената на млечните продукти, макар че цените на маслото са подложени на известен натиск от началото на 2014 г. До момента засиленото глобално търсене поддържа стабилни цени. Не бива обаче да се изключва възможността за корекция на цените с оглед на наблюдаваното увеличение на производството на мляко от всички основни износители.

Средносрочните перспективи по отношение на млякото и млечните продукти са благоприятни както на световния, така и на вътрешните пазари. Търсенето на световния

---

¹ Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 671).

² Според данните, налични до средата на март 2014 г.

пазар остава динамично, особено в страните с бързо развиваща се икономика. Въпреки забавянето на икономическия растеж млечните продукти заемат по-важно място в хранителния режим на хората поради нарасналия дял на домакинствата от средната класа. Нарастване на производството в резултат от премахването на квотите може да се очаква особено в тези държави членки, където понастоящем производството е ограничено от квотите, като Ирландия, Германия, Нидерландия, Дания, Австрия и Полша, както и във Франция. Производството ще зависи от темповете на нарастване на потреблението в ЕС и в света, както и от други фактори като екологичните ограничения.

По-подробна информация за развитието на пазарната ситуация се съдържа в работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия доклад.

3. ДЕЙСТВИЕТО НА РАЗПОРЕДБИТЕ НА „ПАКЕТА ЗА МЛЯКОТО“

Така нареченият „Пакет за млякото“³ беше публикуван през март 2012 г., влезе изцяло в сила на 3 октомври 2012 г. и ще се прилага до 30 юни 2020 г. Регламент за изпълнение и делегиран регламент⁴ бяха публикувани съответно през юни и септември 2012 г.

Разпоредбите на Пакета за млякото (интегрирани в Регламент (ЕС) № 1308/2013) и тяхното действие са описани по-долу. Докладът е изготвен въз основа на информацията, съдържаща се в отговорите на държавите членки на специален въпросник⁵, както и в предвидените в правилата за прилагане уведомления.

3.1. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ДОГОВОРИ (ЧЛЕН 148)

Чрез сключване на договори се уреждат задълженията на операторите във веригата на доставки на мляко и млечни продукти, повишава се разбирането на сигналите на пазара, подобрява се преносът на цените, адаптира се предлагането спрямо търсенето и се предотвратяват някои нелоялни търговски практики. За производителите и преработвателите договорите ще бъдат полезен инструмент за планиране на обемите на производството след отмяната на квотната система за мляко. Съгласно член 148 държавите членки могат да въведат изискване за задължителни писмени договори между земеделските стопани и преработвателите, както и да задължат изкупвачите на мляко да предлагат на земеделските стопани минимален срок на договорите. Тези договори следва да се сключват преди доставката и уреждат конкретни елементи като цената, количеството, срока, подробностите относно плащанията, събирането и правилата, приложими в случай на непреодолима сила. Всички тези елементи следва да подлежат на свободно договаряне между страните, като земеделските стопани имат право да откажат предложение за минимален срок на договор. Доставките на мляко от земеделски стопанин за кооперация, в която той членува, са освободени от това

³ Регламент (ЕС) № 261/2012, ОВ L 94, 30.3.2012 г., стр. 38.

⁴ Регламент за изпълнение (ЕС) № 511/2012 на Комисията, ОВ L 156, 16.6.2012 г., стр. 39 и Делегиран регламент (ЕС) № 880/2012 на Комисията, ОВ L 263, 28.9.2012 г., стр. 8.

⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/questionnaire-implementation-2013_en.pdf

изискване за сключване на договор, ако уставът или правилата на кооперацията съдържат разпоредби с действие, сходно с действието на задължителния договор.

До момента 12 държави членки са въвели задължителни договори, някои от тях още преди влизането в сила на Пакета за млякото.

Таблица 1

Задължителни договори

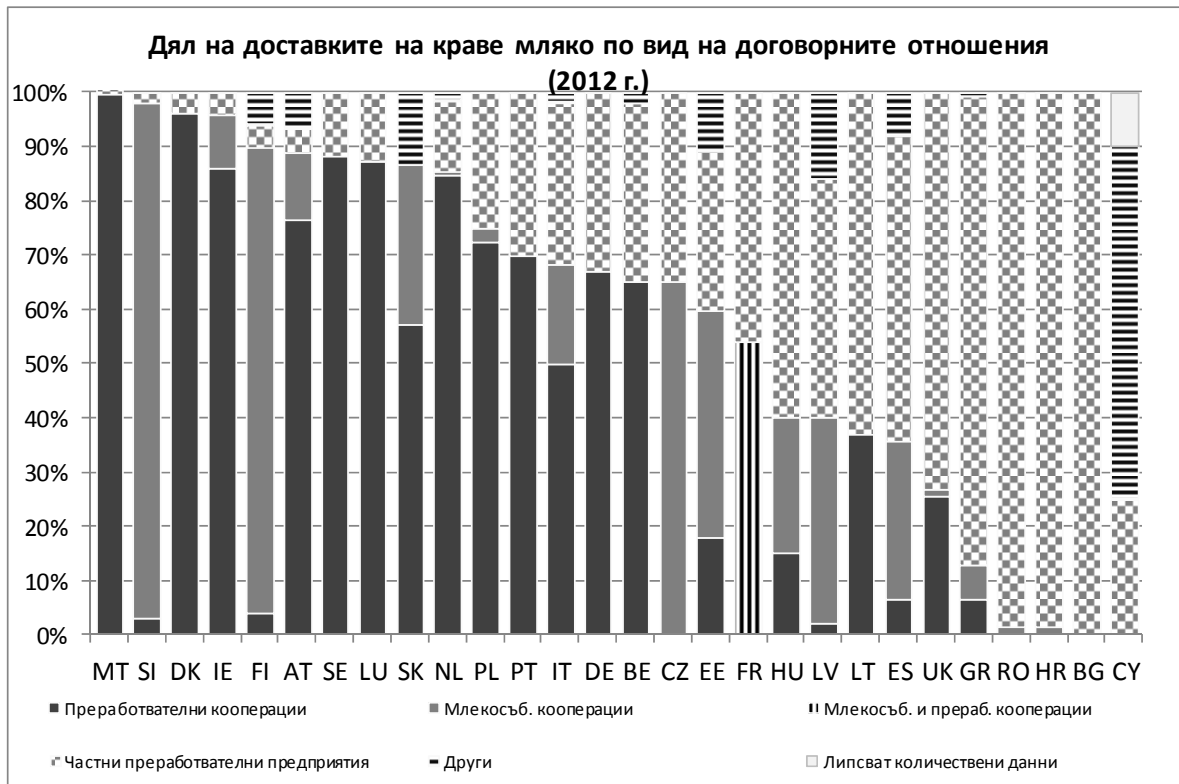
Държава членка	Национално законодателство	Минимален срок на договора
Латвия	септември 2009 г.	-
Франция	април 2011 г.	5 години
Италия	март 2012 г.	6 месеца
Испания	октомври 2012 г.	1 година
Литва	октомври 2012 г.	-
Унгария	декември 2012 г.	6 месеца
Словакия	декември 2012 г.	-
Хърватия	юни 2013 г.	6 месеца
Кипър	юни 2013 г.	6 месеца
Португалия	юни 2013 г.	6 месеца
България	ноември 2013 г.	6 месеца
Румъния	първо тримесечие на 2014 г.	6 месеца

Седем държави членки са въвели шестмесечен минимален срок на предложения от изкупвача на земеделския стопанин договор, а Испания и Франция са определили минималния срок на договорите съответно на 1 и 5 години. По примера на Пакета за млякото между производителите и преработвателите в Обединеното кралство е договорен доброволен кодекс на практиките, който предвижда сключване на договори с условия, които са сходни с предвидените в Пакета за млякото и обхващат повече от 85 % от производството на сурово мляко. В Белгия също е създаден кодекс на добрите практики, който е подписан от 98 % от преработвателите и от трите най-важни организации на земеделските стопани. По-конкретно този кодекс включва споразумения относно качеството, споразумения относно срока на предизвестие за земеделските стопани и изкупвачите, споразумения за устойчивост и договорености относно ролята на организациите на производителите. В Германия за доставки, които са договорени чрез организации на производители (ОП), обичайно се използват типови договори, които — наред с въпросите на качеството, ценовите параметри и сроковете — в бъдеще ще уреждат по-подробно и количествата на млякото.

Задължителното сключване на договори е въведено по-специално в държави членки, където кооперативната структура на договорните отношения между производителите и преработвателите в сектора на млякото и млечните продукти е по-слабо развита. На диаграма 1 е представена обобщена информация за дела на производството на краве мляко по вид на договорните отношения, като е направено разграничение между доставките от земеделски стопани за млекопреработвателни и млекосъбирателни кооперации, в които те членуват, и доставките от земеделски стопани за частни млекопреработвателни предприятия, както и въз основа на други договорни отношения. Споменатите на последно място отношения включват предимно доставките за частни млекосъбирателни или търговски предприятия. Приблизително 64 % от всички

доставки на краве мляко се извършват от земеделски стопани за млекопреработвателни или млекосъбирателни кооперации, в които те членуват. За Франция не може да се направи разграничение между доставки за млекопреработвателни и млекосъбирателни кооперации. В Германия доставките за частни млекопреработвателни предприятия се осъществяват основно чрез организации на производители или асоциации на такива организации. Като цяло според наличните данни разпределението на отделните видове договорни отношения остава стабилно през последните години. Въпреки това няколко държави членки (Естония, Италия, Латвия, Австрия и Словакия) са отчели нарастване на доставките за частни млекосъбирателни предприятия, макар че техният дял в абсолютни стойности е доста ограничен.

Графика 1 Договорни отношения

3.2. ОРГАНИЗАЦИИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ (ЧЛЕН 152, ПАРАГРАФ 3)

Държавите членки са задължени да признаят официално организации на производители (ОП), състоящи се от производители в сектора на млякото и млечните продукти, които са учредени по инициатива на производителите и имат конкретна цел, която може да включва: i) осигуряване на планирането и приспособяването на продукцията към търсенето, по-специално по отношение на качеството и количеството; ii) концентриране на предлагането и предлагане на пазара на продуктите на членовете на организацията и iii) оптимизиране на производствените разходи и стабилизиране на цените на производителите. Държавите членки могат да определят условия за минимален брой на членовете и/или минимално количество на предлаганата на пазара продукция, на които ОП трябва да отговарят, за да бъдат признати (вж. приложението, таблица 3).

Всички признати ОП работят предимно с краве мляко, с изключение на една организация в Испания, която работи изключително с овче мляко. Голяма част от общо 228-те ОП в сектора на млякото и млечните продукти в ЕС, по-конкретно в Германия и Италия, са съществували още преди влизането в сила на Пакета за млякото. Въпреки това през 2013 г. броят на признатите организации е нараснал (в Белгия с 1, в Чешката република с 8, в Германия с 18, в Испания с 3, във Франция с 27). В Германия през 2013 г. е призната една асоциация на ОП, с което броят на признатите асоциации е нараснал на две. В няколко държави членки националното законодателство относно признаването е влязло в сила неотдавна.

Значителните различия между минималните изисквания илюстрират колко е трудно да се постигне баланс между стремежа за създаване на големи ОП, които имат потенциал да увеличат влиянието на производителите при договаряне, и насърчаването на създаването на ОП посредством определяне на реалистични прагове. Следва да се има предвид обаче, че на следващ етап няколко ОП могат да се обединят в асоциация на ОП, която разполага със същите възможности за колективно договаряне, както и ОП, но в по-голям мащаб.

Смята се, че относително благоприятното развитие на пазара през последната година (вж. точка 2) не стимулира земеделските стопани да се присъединяват към ОП.

Експертите, изготвили доклада „Анализ на бъдещите развития в сектора на млякото и млечните продукти“⁶, предлагат наред с другото да се засили ролята на ОП, по-специално като се предприемат мерки, за да се гарантира, че тези организации са достатъчно големи, за да разполагат с необходимото влияние при договаряне.

Възможността за разширяване на обхвата на определени правила относно признатите ОП и техните асоциации (и междубраншови организации), така че те да се прилагат и към нечленуващите в тези организации производители, както и на събирането на задължителни вноски от нечленуващи производители съгласно реформираната обща селскостопанска политика (ОСП)⁷, понастоящем е налице и по отношение на тези организации в сектора на млякото и млечните продукти, като се очаква, че тя ще послужи като стимул за създаване на представителни организации.

Допълнителни стимули за присъединяване на земеделските стопани към ОП са разгледани в точка 3.8.

3.3. КОЛЕКТИВНО ДОГОВАРЯНЕ (ЧЛЕН 149)

С цел увеличаване на влиянието на производителите на мляко при договаряне земеделските стопани могат да се обединят в организации на производители (ОП), които могат да договорят колективно условията на договорите, включително цената на суровото мляко. Количеството мляко, за което една ОП може да води преговори, е предмет на някои изрично определени ограничения (то не може да надхвърля 3,5 % от производството в ЕС и 33 % от националното производство в държавата членка). Доставките от земеделски стопани за млекопреработвателни кооперации, в които те членуват, не могат да са предмет на колективно договаряне съгласно Пакета за млякото, докато млекосъбирателните кооперации могат да създават ОП, които могат да преговарят колективно с млекопреработвателните предприятия.

Четири държави членки отчетоха доставки на сурово мляко през 2013 г., реализирани по договори, чиито условия са определени в резултат на колективно договаряне по реда на тази разпоредба.

⁶ Външно проучване, изготвено от „Ernst & Young“ за ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ на ЕК. Вж.: http://ec.europa.eu/agriculture/events/dairy-conference-2013_en.htm

⁷ Членове 164 и 165 от Регламент (ЕС) № 1308/2013.

Таблица 2. Реализирани през 2013 г. доставки на краве мляко по договори, чиито условия са определени в резултат на колективно договаряне

Държава членка	Количества сурово краве мляко x 1000 тона	Приблизителен дял на доставките
Чешка република	445	18 %
Германия	11 158	33 %
Испания	255	4 %
Франция	2689	11 %

В Германия 2 асоциации на ОП заедно със 143 ОП извършват почти целия обем доставки на мляко за некооперативни млекопреработвателни предприятия. Във Франция почти 90 % от годишното предлагано на пазара количество, произведено от признатите ОП, е предмет на колективно договаряне, а в Испания предмет на колективно договаряне са били около 16 % от предлаганите на пазара количества, произведени от признати ОП. Наред с това през 2013 г. Испания е отчела доставки на 68 000 тона овче мляко в сравнение с обема на производството от 571 000 тона. Тъй като доставките от земеделски стопани за млекопреработвателни кооперации, в които те членуват, не подлежат на договаряне съгласно Пакета за млякото, съществуват известни възможности за колективно договаряне, с изключение на Германия и държавите членки, където голяма част от млекопреработвателните предприятия са кооперации.

3.4. РЕГУЛИРАНЕ НА ПРЕДЛАГАНЕТО НА СИРЕНЕ СЪС ЗАЩИТЕНО НАИМЕНОВАНИЕ ЗА ПРОИЗХОД ИЛИ ЗАЩИТЕНО ГЕОГРАФСКО УКАЗАНИЕ (ЧЛЕН 150)

Предвид значението на сирената със защитено наименование за произход (ЗНП) или защитено географско указание (ЗГУ), по-специално по отношение на уязвимите селски райони, и с цел да се гарантират добавената стойност и качеството, държавите членки могат да прилагат правила за регулиране на предлагането на сирена със ЗНП/ЗГУ по искане на организация на производители (ОП), междубраншова организация (МБО) или група за ЗНП/ЗГУ. До момента две държави членки са въвели правила за регулиране на предлагането на сирене. Франция е въвела мерки, свързани с продуктите „Comté“, в действие от 1 април 2012 г., и „Beaufort“, в действие от 27 февруари 2014 г., а Италия е въвела правила относно продукта „Asiago“, в действие от 12 февруари 2014 г. И в двете държави членки се разглеждат или подготвят допълнителни искания за такива мерки.

3.5. МЕЖДУБРАНШОВИ ОРГАНИЗАЦИИ (ЧЛЕН 157, ПАРАГРАФ 3)

Специални правила за междубраншовите организации (МБО) в сектора на млякото и млечните продукти дават възможност на участниците във веригата за доставки на мляко и млечни продукти да водят диалог и да извършват редица дейности, които при

определени условия могат да бъдат частично освободени от действието на правилата за конкуренцията (член 210). Тези съвместни дейности включват, наред с другото, повишаване на осведомеността и на прозрачността на производството и на пазара, дейности за популяризиране, научни изследвания, иновации и дейности за повишаване на качеството. МБО следва да се състоят от представители на производителите на сурово мляко и представители на поне един или повече от следните етапи във веригата на доставки: преработка или търговия (включително дистрибуция).

МБО за сектора на млякото и млечните продукти са признати в Испания (една за краве, овче и козе мляко), Франция (по една за краве и козе мляко и две за овче мляко), Унгария (за краве мляко) и Португалия. Обикновено те работят на национално равнище, с изключение на двете МБО за овче мляко във Франция, които имат регионален обхват. Всички тези организации обхващат дейностите по производство и преработка, а търговията на дребно е представена само в МБО в Унгария.

Една практика на френска МБО, по-конкретно отнасяща се до разпространението на определена пазарна информация и икономически показатели, е приета на основание на член 177а от Регламент (ЕО) № 1234/2007⁸.

3.6. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ДЕКЛАРАЦИИ ЗА ДОСТАВКИ НА МЛЯКО (ЧЛЕН 151)

С цел внимателно проследяване на развитието на пазара след изтичането на действието на режима на млечните квоти и в интерес на прозрачността тази разпоредба предвижда своевременно предоставяне на информация относно доставяните количества мляко. Тя ще се прилага от 1 април 2015 г. Понастоящем се подготвят правила за прилагане.

3.7. ПОСЛЕДИЦИТЕ ОТ ПАКЕТА ЗА МЛЯКОТО ЗА МЛЕКОПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ И ПРОИЗВОДСТВОТО НА МЛЯКО В РЕГИОНИТЕ В НЕБЛАГОПРИЯТНО ПОЛОЖЕНИЕ

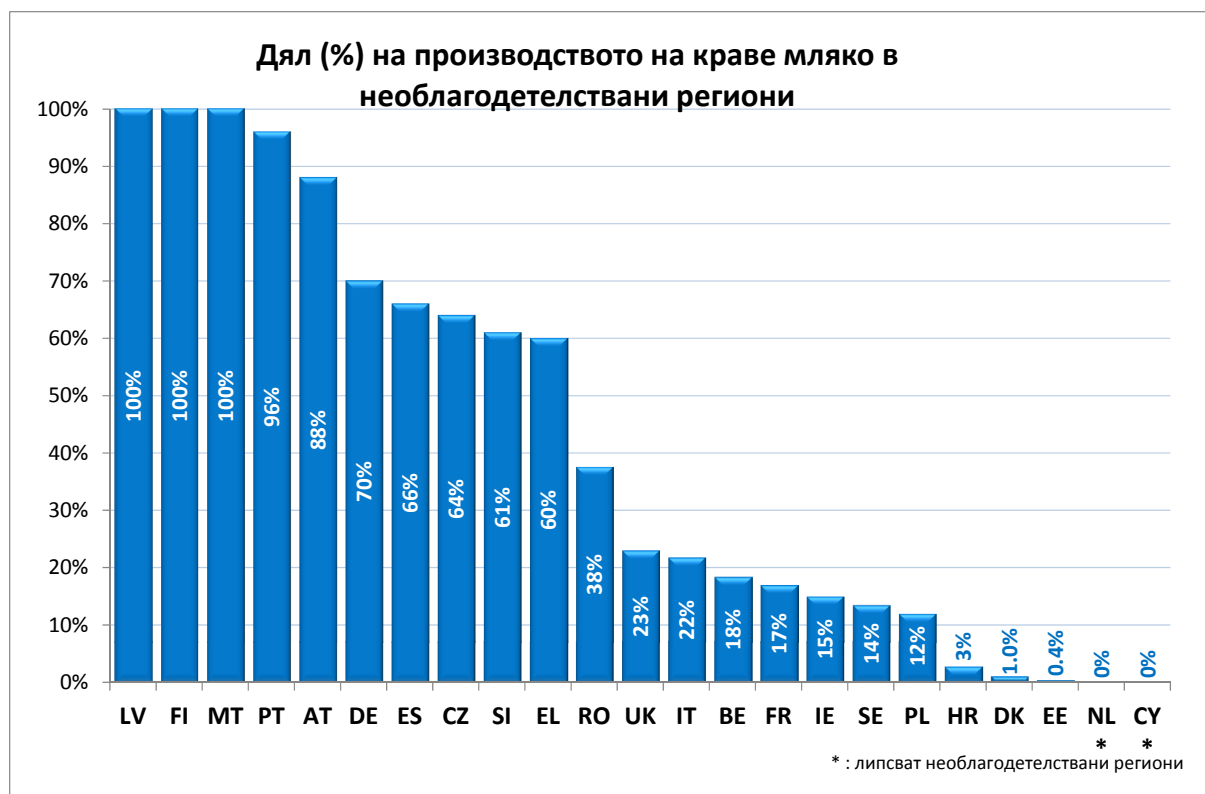
Тъй като липсва единно определение на понятието „региони в неблагоприятно положение“ във връзка с производството на мляко, държавите членки бяха запитани какви критерии прилагат в това отношение. Държавите членки визират предимно планински райони, но също така необлагодетелствани райони, засегнати от специфични неблагоприятни природни условия, райони, застрашени от изоставяне, необлагодетелствани райони в общ смисъл и най-отдалечени райони (например Азорските острови). Някои държави членки прилагат различни скали за оценка на неблагоприятните природни условия и/или използват допълнителни критерии като отдалеченост, островен характер, фрагментирана структура, почви, климат, ниски добиви на мляко, високи производствени разходи и т.н., като в повечето случаи се позовават на своите програми за развитие на селските райони. Някои държави членки посочват, че не разполагат с данни по този въпрос (България, Литва, Люксембург, Унгария, Малта и Словакия).

Въз основа на тези доста разнородни определения за „райони в неблагоприятно положение“ са регистрирани следните данни и процеси:

---

⁸ Сегашен член 210 от Регламент (ЕС) № 1308/2013.

Графика 2 Производство на мляко в регионите в неблагоприятно положение

Общата низходяща тенденция по отношение на броя на млекопроизводителите във всички държави членки през последните години се наблюдава и в тези региони в неблагоприятно положение, като според предоставените данни в Полша намаляването е по-голямо, отколкото в регионите, които не са в неблагоприятно положение. От друга страна, във Франция, Австрия и Словения намаляването в планинските райони е по-слабо изразено, отколкото в останалите региони, докато Испания отчита по-бавно намаляване на броя на млекопроизводителите от 2006 г. насам, когато са въведени преките плащания в сектора на млякото и млечните продукти. Обемите на производството на мляко в регионите в неблагоприятно положение намаляват в Естония, Гърция и Полша, но се увеличават в Германия, Ирландия, Латвия и Австрия. Испания регистрира значителен ръст на производството, по-специално в слаборазвитите региони (на които се падат почти 40 % от доставките в страната).

Доколкото наличните данни позволяват да се направи преценка, договорните отношения в регионите в неблагоприятно положение са повече или по-малко сходни с описаните в точка 3.1, като обаче дялът на доставките за млекопреработвателни кооперации е по-голям в Белгия, Ирландия, Италия, Полша, Швеция и Франция. Данните за дейността на ОП в регионите в неблагоприятно положение са оскъдни; единствено Франция е съобщила, че 14 от общо 36 ОП работят частично и в такива региони, макар че не са получени уведомления за колективно договаряне съгласно член 149 в такива региони.

Държавите членки не съобщават за съществени последици от Пакета за млякото за сектора на млякото и млечните продукти в регионите в неблагоприятно положение, по-конкретно защото съответните разпоредби са въведени в действие неотдавна и периодът на практическото им прилагане е твърде кратък. Освен това по-голямата част от държавите членки не бяха в състояние да предоставят подробни данни по въпроса.

Описът показва, че състоянието и процесите в сектора на млякото и млечните продукти в регионите в неблагоприятно положение в отделните държави членки и при сравнение между тях са доста разнородни и изискват целенасочен подход. Подобни констатации се съдържат в Резолюцията на Европейския парламент от 11 декември 2013 г. относно поддържането на производството на мляко в планинските региони, необлагодетелстваните региони и най-отдалечените региони след изтичането на срока на млечните квоти⁹. Съществуващите и новите мерки в рамките на реформираната ОСП целят подобен целенасочен подход.

Посредством своите програми за развитие на селските райони¹⁰ държавите членки могат да предприемат мерки за удовлетворяване на специфичните потребности на сектора на млякото и млечните продукти въз основа на стратегически подход, като изготвят специални тематични подпрограми, насочени например към реструктуриране на производството на мляко, ако секторът оказва специфично въздействие върху развитието на селския район, или в планински райони. Освен това подкрепата за райони с природни и други специфични ограничения включва плащания, с които се обезщетяват пропуснати доходи и допълнителни разходи в тези райони, където селскостопанското производство е засегнато от природни ограничения. Тези мерки могат, разбира се, да обхващат и производителите на мляко, които осъществяват производството си в райони, засегнати от ограничения. Тези плащания имат особено значение за предотвратяване на изоставянето на обработваеми земи. Освен това в новия Регламент за развитие на селските райони е предвиден повишен максимален размер на плащанията за районите с природни и други специфични ограничения — от 250 на 450 EUR на хектар в планински райони и от 150 на 250 EUR на хектар в други райони.

Съгласно правилата за директните плащания¹¹ например, държавите членки могат да предоставят доброволно обвързано с производството подпомагане на млекопроизводители, до определени максимални стойности в рамките на техните национални пакети и в степента, необходима да се създаде стимул за поддържане на настоящите равнища на производство. Тази подкрепа ще бъде насочена към сектори или региони, в които отделни видове селскостопански практики или отделни селскостопански сектори, които са особено важни по икономически, социални или екологични причини, претърпяват определени трудности. Наред с горното държавите членки могат да предоставят плащания за райони с природни ограничения в размер до 5 % от националния пакет.

---

⁹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0577+0+DOC+XML+V0//BG>

¹⁰ Регламент (ЕС) № 1305/2013, ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 487.

¹¹ Регламент (ЕС) № 1307/2013; ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 608.

Освен това за най-отдалечените региони на ЕС са предвидени механизмите „POSEI“¹² („Programme d'Options Spécifiques à l'Éloignement et l'Insularité“), които позволяват да бъдат отчетени географските и икономическите ограничения на тези региони, като отдалеченост, островен характер, малка площ, неблагоприятен релеф и климат, и икономическа зависимост от малко на брой продукти.

Следва да се отбележи, че между 2010 и 2013 г. 14 държави членки са въвели специфично подпомагане за сектора на млякото и млечните продукти на основание на член 68, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 73/2009, като общата сума на разпределените средства е около 1 млрд. евро.

3.8. ПОТЕНЦИАЛНИ СТИМУЛИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНИ ДА СКЛЮЧВАТ СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА СЪВМЕСТНО ПРОИЗВОДСТВО

В отговорите на въпросника (вж. точка 3) редица държави членки предлагат предоставяне на финансова подкрепа, по-специално за организации на производители (някои привеждат за пример сектора на плодовете и зеленчуците), като подходящ стимул за насърчаване на земеделските стопани да сключват споразумения за съвместно производство. Други предложения са свързани с повишаване на капацитета на организациите на производителите да развият други функции, освен тези за колективно договаряне на доставките на сурово мляко, например по-активно участие в регулирането на пазара или съвместно договаряне с доставчици на фуражи за животните или производители на говеждо месо. Има и предложения за провеждане на информационни кампании за повишаване на осведомеността относно предимствата, които предлага членството в ОП, и за представяне на успешни примери. Друга група държави членки не вижда необходимост от въвеждане на подобни стимули, позовавайки се на добре развитата кооперативна структура на техния сектор на млякото и млечните продукти.

В това отношение реформираната политика за развитие на селските райони предлага по-конкретно следните възможности:

- подкрепата за създаване на групи производители е разширена и през периода 2014—2020 г. ще се предоставя и на организации на производители;
- новата мярка за сътрудничество (която потенциално е отворена за участие на групи производители, кооперации и междубраншови организации) предвижда възможности за предоставяне на подкрепа, например за разработване на нови продукти и практики, къси вериги на доставки и местни пазари, както и за сътрудничество между малки оператори за организиране на съвместни работни процеси и за съвместно използване на оборудване. В съчетание с подкрепата по инвестиционната мярка колективните инвестиции могат да се ползват от високи нива на подпомагане (възможното увеличение е до 20 процентни пункта);

---

¹² Регламент (ЕС) № 228/2013, ОВ L 78, 20.3.2013 г., стр. 23.

- групите земеделски стопани могат допълнително да се възползват и от редица мерки за развитие на селските райони, като например инвестиционно подпомагане, участие в схеми за качество и информационни/рекламни дейности, мерки за агроекология и климат и др.

4. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Ситуацията на пазара на мляко и млечни продукти в ЕС понастоящем е благоприятна, а средносрочните перспективи са добри, макар че вероятно предстоят още епизоди на крайна нестабилност на цените.

Разпоредбите на Пакета за млякото са транспонирани в националните законодателства. 12 държави членки са приели разпоредби за сключване на задължителни договори между земеделските стопани и преработвателите. В други две държави членки организациите на земеделските стопани и преработвателите са приели кодекси на добрите практики, вдъхновени от Пакета за млякото.

Почти всички държави членки са приели национални критерии за признаване на организациите на производителите (ОП), макар че в някои от тях това се е случило сравнително неотдавна. До края на 2013 г. в 6 държави членки са признати общо 228 организации на производители, много от които са съществували преди влизането в сила на Пакета за млякото. Създаването на (нови) ОП изисква време и, разбира се, сериозна активност от страна на самите земеделски стопани. Съществуващите в последно време благоприятни процеси и перспективи на пазара вероятно не стимулират земеделските стопани да се включват в ОП. На този фон в реформираната политика за развитие на селските райони са предвидени потенциални стимули за насърчаване на земеделските производители да сключват споразумения за съвместно производство (подкрепа за създаване на организации на производители, нови мерки относно сътрудничеството и допустимостта на групи земеделски стопани във връзка с редица мерки за развитие на селските райони). Освен това възможността за включване на нечленуващи земеделски стопани в обхвата на определени правила относно ОП и за събиране на задължителни вноски от тях може да стимулира създаването на по-големи организации на производители.

В четири държави членки се провежда колективно договаряне съгласно Пакета за млякото от признати организации на производители. През 2013 г. подобни преговори доведоха до действителни доставки, възлизащи на между 4 и 33 % от общите доставки в съответните държави членки.

До момента 2 държави са приложили мерки за регулиране на предлагането на сирена със защитено наименование за произход или защитено географско указание по отношение на 3 вида сирене. Обявени са и други инициативи.

Посочената по-горе възможност за разширяване на обхвата на правилата и задълженията за финансови вноски се отнася и до междубраншовите организации (МБО) и може да послужи като стимул за създаване на такива организации. До момента междубраншови организации са признати в четири държави членки.

Все още е твърде рано за отчитане на значими последици от прилагането на Пакета за млякото за сектора на млякото и млечните продукти в регионите в неблагоприятно положение. Съгласно наличните данни и различните критерии, които държавите членки прилагат за определяне на „регионите в неблагоприятно положение“, тенденциите в производството на мляко в тези региони се различават значително между отделните държави членки и между отделните региони на една държава членка. В няколко държави членки обаче отчетеният дял на доставките за млекопреработвателни кооперации в регионите в неблагоприятно положение е по-висок от този в други региони. Не разполагаме с конкретни данни за дейността на организациите на производителите в регионите в неблагоприятно положение.

На конференцията под надслов „Секторът на млякото и млечните продукти в ЕС: перспективите за развитие след 2015 г.“, проведена в Брюксел на 24 септември 2013 г., беше обявена идеята за Орган за наблюдение на пазара на мляко и млечни продукти в Европа, който понастоящем е в процес на реализация от службите на Комисията. Органът е инструмент на Европейската комисия, натоварен с разпространението на данни и краткосрочни анализи за пазара на мляко и млечни продукти с участието на производители, преработватели, търговци на едро и дребно, както и на независими експерти, чието предназначение е да удовлетвори нарастващата необходимост от прозрачност посредством по-подробна и актуална информация. Заинтересованите страни допринасят със своя експертен капацитет и познаване на пазара, внасяйки качествен аспект към количествения подход на събиране на данни и анализ на пазара. Крайната цел е на икономическите оператори да бъдат предоставени количествени и качествени инструменти, чрез които да се повиши тяхното познаване на пазара и да бъдат подпомогнати при вземането на бизнес решения. Освен това Органът за наблюдение ще може да изпраща ранни предупреждения до службите на Комисията, когато пазарната ситуация го налага.

Новата ОСП (за периода 2014—2020 г.) въвежда „спасителна мрежа“ за сектора на млякото и млечните продукти (интервенционно изкупуване на масло и обезмаслено мляко на прах, помощ за частно складиране на масло, обезмаслено мляко на прах и сирена със защитено наименование за произход/защитено географско указание), която е съчетана с регулаторна рамка, позволяваща на Комисията да реагира при извънредни обстоятелства (например удължаване на периода на интервенционно изкупуване, помощ за частно складиране на други млечни продукти, възстановявания при износ, разрешаване на временна дерогация от правилата за конкуренцията във връзка със споразумения и решения на признати организации за предприемане на определени мерки, извънредни антициклични плащания). Наред с горното производителите на мляко се възползват от директни плащания и програми за развитие на селските райони, по които държавите членки разполагат със значителна свобода на действие, за да насочат мерки конкретно към сектора на млякото и млечните продукти.

Актуалните прогнози за развитието на световните пазари на мляко продължават да бъдат положителни. Има обаче съмнения дали регулаторната рамка на ЕС може да се справи с епизоди на крайна нестабилност на пазарите или кризисна ситуация след изтичането на режима на квотите, особено с оглед гарантиране на балансираното развитие на производството на мляко в целия Европейски съюз и избягване на прекомерна концентрация в най-производителните райони.

Създаването на Органа за наблюдение на пазара на мляко ще помогне на Комисията да наблюдава процесите на пазара и да прилага проактивно „разпоредби за спасителна мрежа“. Отправени са различни предложения за предприемане на допълнителни мерки и за укрепване на съществуващите инструменти. По-конкретно бяха представени идеи за това как ЕС да бъде оборудван със средствата, които да му позволят да поддържа жизнеспособно производство на мляко и млечни продукти в ситуации на криза, как да се преодоляват по-ефективно вредни последици за производството на мляко в регионите в неблагоприятно положение и как да се предвидят инструменти за противодействие на резки увеличения на производството, които биха могли да имат сериозни последствия за дългосрочната стабилност на пазара. Също така бяха повдигнати въпроси относно начините, по които на участниците на пазара може да се вмени отговорност за вземаните от тях решения да се използват възможности за развитие и да допринесат за преодоляването на кризи.

Комисията ще продължи дебата с цел предприемане на действия за решаване на тези въпроси. По-конкретно тя ще проучи необходимостта и възможностите за прилагане на допълнителни инструменти за по-добро предвиждане на кризисни ситуации и по-добро справяне с тях и с нестабилност на пазарите. Освен това са необходими допълнителни анализи, за да се намерят по-ефективни начини за подпомагане на сектора на млякото и млечните продукти, с цел да се допринесе за повишаване на конкурентоспособността и устойчивостта на доставките на мляко в целия Европейски съюз след края на прилагания в продължение на 30 години режим на квоти за мляко. Дебатът относно действащите вече инструменти и необходимостта от допълнителни мерки ще се проведе в най-кратък срок, преди следващия доклад на Комисията относно действието на Пакета за млякото и развитието на пазара, предвиден за 2018 г.